Posebni tržni standardi EU

Zahteve glede velikosti, kakovostnih razredov in videza za jabolka, agrume, kivi, solato in endivijo, breskve in nektarine, hruške, jagode, papriko, namizno grozdje, paradižnik ter banane

Pravna podlaga: Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2429 z dne 17. avgusta 2023, Priloga I, del B. Uredba je razveljavila Izvedbeno uredbo (EU) št. 543/2011 in Izvedbeno uredbo (EU) št. 1333/2011 za banane; posebni tržni standardi za vseh enajst skupin proizvodov, vključno z bananami, so zdaj zbrani v enem aktu. Nadzor skladnosti ureja Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/2430.

1. Skupne določbe

Tržni standardi se uporabljajo na vseh stopnjah trženja. Proizvodi se lahko tržijo le, če so zdravi, neoporečni in tržne kakovosti ter če je navedena država porekla. Za kakovost in označevanje je odgovoren imetnik proizvodov.

1.1 Minimalne zahteve za vse vrste in vse razrede

Zahteva	Pomen
Nepoškodovanost	Proizvod mora biti cel in nepoškodovan.
Zdravje	Gnili ali pokvarjeni proizvodi, neprimerni za uživanje, se izločijo.
Čistost	Praktično brez vsake vidne tuje snovi.
Škodljivi organizmi	Praktično brez škodljivih organizmov in brez poškodb, ki bi jih ti povzročili na mesu.
Vlaga	Brez odvečne zunanje vlage.
Vonj in okus	Brez tujega vonja in okusa.
Stanje	Takšno, da proizvod prenese prevoz in ravnanje ter prispe v namembni kraj v zadovoljivem stanju.
Dopustno po odpremi	Proizvodi lahko kažejo rahlo pomanjkanje svežosti in čvrstosti ter – razen v razredu ekstra – rahlo kvarjenje zaradi biološkega razvoja in naravne pokvarljivosti.

1.2 Kakovostni razredi – splošno načelo

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost. Proizvod je značilen za sorto oziroma komercialni tip. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih, ki ne vplivajo na splošni videz, kakovost, sposobnost ohranjanja kakovosti in predstavitev v enoti pakiranja.
Razred I	Dobra kakovost. Proizvod je značilen za sorto oziroma komercialni tip. Dovoljene so natančno omejene majhne pomanjkljivosti oblike, razvoja, obarvanosti in kožice.
Razred II	Proizvodi, ki ne izpolnjujejo zahtev za višje razrede, izpolnjujejo pa minimalne zahteve. Dovoljene so večje pomanjkljivosti, če proizvod ohrani bistvene značilnosti glede kakovosti, ohranjanja kakovosti in predstavitve.

Pri solati, kodrolistni endiviji in širokolistni (eskariol) endiviji razred „ekstra“ ne obstaja – standard pozna le razreda I in II.

1.3 Dovoljena odstopanja

Razred	Odstopanje glede kakovosti
Ekstra	Skupno 5 % proizvodov po številu ali masi, ki ustrezajo razredu I; med njimi največ 0,5 % takih, ki ustrezajo razredu II.
Razred I	Skupno 10 % proizvodov, ki ustrezajo razredu II; med njimi največ 1 % (pri nekaterih vrstah 2 %) takih, ki ne izpolnjujejo minimalnih zahtev, ali nagnitih.
Razred II	Skupno 10 % proizvodov, ki ne izpolnjujejo niti zahtev razreda niti minimalnih zahtev; med njimi največ 2 % nagnitih.

Razred	Odstopanje glede kakovosti
Velikost (vsi razredi)	Skupno 10 % proizvodov, ki ne ustrezajo zahtevam glede velikosti; pri nekaterih vrstah veljajo dodatne spodnje meje (npr. kivi ne sme tehtati manj kot 85 g v razredu ekstra, 67 g v razredu I in 62 g v razredu II).

1.4 Pregled najmanjših velikosti

Vrsta	Najmanjša velikost
Jabolka	60 mm ali 90 g; manjši sadeži dovoljeni, če je vrednost najmanj 10,5 °Brix, vendar ne pod 50 mm ali 70 g. Miniaturne sorte (oznaka „M“) so izvzete.
Agrumi	Limone 45 mm; perzijske limete 42 mm; mehiške in indijske sladke limete 25 mm; satsume, druge mandarine in hibridi 45 mm; klementine 35 mm; pomaranče 53 mm; grenivke in hibridi 70 mm; pomela in hibridi 100 mm.
Kivi	90 g (ekstra), 70 g (razred I), 65 g (razred II).
Solata in endivija	Najmanjša masa ni določena; predpisana je le izenačenost v enoti pakiranja.
Breskve in nektarine	56 mm ali 85 g (ekstra); 51 mm ali 65 g (razreda I in II).
Hruške	Debeloplodne sorte 60/55/55 mm oziroma 130/110/110 g; druge sorte 55/50/45 mm oziroma 110/100/75 g (ekstra / I / II).
Jagode	25 mm (ekstra), 18 mm (razreda I in II); za gozdne jagode ni določena.
Paprika	Najmanjša velikost ni določena; predpisana je le izenačenost.
Namizno grozdje	75 g na grozd v razredih ekstra in I; ne velja za pakiranja za posamezne obroke.
Paradižnik	Najmanjša velikost ni določena; predpisani sta izenačenost in razpredelnica kod velikosti.
Banane	Dolžina 14 cm in debelina 27 mm (podskupini gros michel in cavendish).

2. Jabolka

Sorte, vzgojene iz Malus domestica Borkh.; izključena so jabolka za industrijsko predelavo.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela ali masa.
Najmanjša velikost	60 mm ali 90 g. Manjši sadeži so dovoljeni, če je vrednost najmanj 10,5 °Brix, vendar velikost ne sme biti manjša od 50 mm ali 70 g.
Miniaturne sorte	Sorte, označene z „M“ v dodatku k standardu, so izvzete iz določb o velikosti, morajo pa imeti najmanj 12 °Brix.
Izenačenost po premeru	5 mm za razred ekstra ter za razreda I in II, pakirana v vrstah in vložkih (sorti bramley's seedling in horneburger 10 mm). 10 mm za razred I, pakiran v prodajni embalaži ali v razsutem stanju (bramley's seedling in horneburger 20 mm).
Izenačenost po masi	Ekstra ter I in II v vrstah in vložkih: 15 g (70–90 g), 20 g (91–135 g), 30 g (136–200 g), 40 g (201–300 g), 50 g (nad 300 g). Razred I v prodajni embalaži ali razsutem stanju: 35 g (70–135 g), 70 g (136–300 g), 100 g (nad 300 g). Za razred II v prodajni embalaži ali razsutem stanju izenačenost ni predpisana.
Zrelost	Jabolka morajo biti dovolj razvita in zrela, tako da zorenje lahko poteka naprej do stopnje, značilne za sorto. Preverjajo se morfologija, okus, čvrstost in indeks refraktometra.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, sortno značilna, pecelj nepoškodovan, meso popolnoma zdravo. Najmanjša obarvanost površine: 3/4 rdeče (skupina obarvanosti A), 1/2 mešano rdeče (skupina B), 1/3 rahlo rdeče, pordečeno ali prižasto (skupina C); za skupino D najmanjša obarvanost ni predpisana. Dovoljene so le zelo majhne pomanjkljivosti na kožici in zelo rahla mrežavost (rjasti madeži znotraj peceljne jamice, ki niso hrapavi).
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilna, meso popolnoma zdravo. Najmanjša obarvanost površine: 1/2 (skupina A), 1/3 (skupina B), 1/10 (skupina C); za skupino D ni zahteve. Dovoljene majhne pomanjkljivosti oblike, razvoja in obarvanosti; rahle odrgnine do 1 cm² in nerazbarvane; pomanjkljivosti kožice podolgovate oblike do 2 cm, druge skupaj do 1 cm², pege škrlupa do 0,25 cm². Mrežavost: tanka do 1/5 površine, zgoščena do 1/20, skupaj do 1/5. Pecelj sme manjkati, če je lom gladek in kožica ob peclju nepoškodovana.
Razred II	Meso brez večjih pomanjkljivosti. Dovoljene pomanjkljivosti oblike, razvoja in obarvanosti; rahle odrgnine do 1,5 cm², ki so lahko rahlo razbarvane; pomanjkljivosti kožice podolgovate oblike do 4 cm, druge skupaj do 2,5 cm², pege škrlupa do 1 cm². Mrežavost: tanka do 1/2 površine, zgoščena do 1/3, skupaj do 1/2.

Opomba: sorte, označene z „R“ v dodatku k standardu, so izvzete iz določb o mrežavosti, sorte z oznako „V“ pa iz določbe o steklavosti. Seznam sort z razvrstitvijo v skupine obarvanosti je v dodatku k standardu.

3. Agrumi

Limone, limete, satsume in druge sorte mandarin ter njihovi hibridi, klementine, pomaranče, grenivke in pomela, ki se potrošniku dostavijo sveži.

Velikost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela sadeža ali štetje.
Najmanjši premer	Limone 45 mm; perzijske limete 42 mm; mehiške in indijske sladke limete 25 mm; satsume, druge sorte mandarin in hibridi 45 mm; klementine 35 mm; pomaranče 53 mm; grenivke in hibridi 70 mm; pomela in hibridi 100 mm.
Izenačenost	10 mm, če je premer najmanjšega sadeža največ 60 mm; 15 mm pri najmanj 60 in največ 80 mm; 20 mm pri najmanj 80 in največ 110 mm; za sadeže s premerom nad 110 mm omejitve ni. Namesto tega se lahko uporabijo kode velikosti iz standarda.

Zrelost: najmanjša vsebnost soka, sladkorja in razmerje sladkor/kislina

Skupina	Najmanjša vsebnost soka (%)	Razmerje sladkor/kislina	Obarvanost
Limone	20	—	Sortno značilna; dovoljeni so zeleni (ne temno zeleni) sadeži, če ustrezajo zahtevi glede soka.
Perzijske limete	42	—	Sadeži naj bodo zeleni; rumene lise do 30 % površine.
Mehiške in indijske sladke limete	40	—	Sadeži naj bodo zeleni; rumene lise do 20 % površine.
Satsume	33	6,5 : 1	Sortno značilna vsaj na tretjini površine sadeža.
Klementine	40	7,0 : 1	Sortno značilna vsaj na tretjini površine sadeža.

Skupina	Najmanjša vsebnost soka (%)	Razmerje sladkor/kislina	Obarvanost
Druge mandarine in hibridi	33	7,5 : 1	Sortno značilna vsaj na tretjini površine sadeža.
Rdeče pomaranče	30	6,5 : 1	Sortno značilna; svetlo zelena barva do 1/5 površine je dovoljena.
Pomaranče skupine navel	33	6,5 : 1	Sortno značilna; svetlo zelena barva do 1/5 površine je dovoljena.
Druge sorte pomaranč	35	6,5 : 1	Sortno značilna; pri sortah z več kot petino zelene barve velja 45 % soka (mosambi, sathgudi in pacitan 33 %).
Grenivke in hibridi	35	—	Sortno značilna; dovoljeni so zelenkasti sadeži, če ustrezajo zahtevi glede soka. Oroblanco: 35 % soka in najmanj 9 °Brix.
Pomela in hibridi	—	—	Najmanj 8 °Brix; obarvanost sortno značilna vsaj na dveh tretjinah površine.

Agrumom, ki izpolnjujejo zahteve glede zrelosti, se sme razbarvati zelena barva, če se druge naravne organoleptične lastnosti ne spremenijo.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, značilni za sorto in komercialni tip. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih, ki ne vplivajo na splošni izgled in kakovost.
Razred I	Dobra kakovost, značilni za sorto in komercialni tip. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike in obarvanosti (vključno z rahlo sončno ožganostjo), neznatne napredujoče pomanjkljivosti na kožici, ki ne segajo do mesa, majhne pomanjkljivosti kožice iz časa razvoja sadeža (srebrna krastavost, mrežavost, poškodbe škodljivih organizmov), neznatne zarasle mehanske pomanjkljivosti ter majhna in delna ločitev lupine pri sadežih iz skupine mandarin.
Razred II	Dovoljene so pomanjkljivosti oblike in obarvanosti, vključno s sončnimi ožigi, napredujoče pomanjkljivosti na kožici, ki ne segajo do mesa, zarasle mehanske poškodbe, zaceljene površinske poškodbe in hrapava kožica. Dovoljena je delna ločitev lupine pri mandarinah in majhna delna ločitev pri pomarančah.

4. Kivi

Sorte Actinidia chinensis Planch. in Actinidia deliciosa, ki se potrošniku dostavijo sveže.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Masa sadeža (tehtanje).
Najmanjša masa	90 g v razredu ekstra, 70 g v razredu I in 65 g v razredu II.
Izenačenost	10 g pri sadežih pod 85 g; 15 g med 85 in 120 g; 20 g med 120 in 150 g; 40 g nad 150 g.
Zrelost	Ob pakiranju najmanj 6,2 °Brix ali povprečna vsebnost 15 % suhe snovi; ob vstopu v distribucijsko verigo najmanj 9,5 °Brix.
Odstopanje pri velikosti	10 % po številu ali masi; vendar sadež ne sme tehtati manj kot 85 g (ekstra), 67 g (razred I) ali 62 g (razred II).

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Najboljša kakovost, sortno značilen, čvrst, meso popolnoma zdravo. Razmerje med najmanjšim in največjim premerom, izmerjenim v ekvatorialnem delu, mora biti najmanj 0,8. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih.
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilen, čvrst, meso zdravo. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike, obarvanosti in kožice, ki ne vplivajo na splošni videz in ohranjanje kakovosti. Sadež mora biti pravilno oblikovan – dvojni ali večkratni plodovi so izključeni.
Razred II	Dovoljene so pomanjkljivosti oblike, obarvanosti ter majhne zaceljene poškodbe kožice, če sadež ohrani bistvene značilnosti glede kakovosti, ohranjanja kakovosti in predstavitve.

Praktična opomba: meritev suhe snovi ob pakiranju je pri kiviju ključna – sadež, ki je obran prezgodaj, nikoli ne doseže sprejemljivega okusa, tudi če se pozneje zmehča.

5. Solata, kodrolistna endivija in širokolistna (eskariol) endivija

Glavnate solate (mehkolistne in krhkolistne), vezivka, listnata solata ter kodrolistna in širokolistna endivija, ki se potrošniku dostavijo sveže. Standard ne velja za proizvode za industrijsko predelavo, za posamične liste, solato s koreninsko grudo in solato v lončkih.

Velikost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Masa na enoto.
Najmanjša masa	Ni določena.
Izenačenost – solata	40 g, če je najlažja enota pod 150 g; 100 g med 150 in 300 g; 150 g med 300 in 450 g; 300 g nad 450 g.
Izenačenost – endivija	300 g.
Priprava	Korenine morajo biti odrezane blizu osnove zunanjih listov, rez pa mora biti gladek.

Kakovostna razreda in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Razred I	Dobra kakovost, značilni za sorto in komercialni tip; lepo oblikovani, čvrsti glede na način pridelave, brez poškodb ali znakov propadanja, ki bi zmanjšali užitnost, in brez poškodb zaradi zmrzali. Glavnata solata mora imeti eno samo lepo oblikovano srce (v zavarovanih prostorih je srce lahko majhno). Vezivka mora imeti srce, ki je lahko majhno. Osrednji del kodrolistne in širokolistne endivije mora biti rumen.
Razred II	Razmeroma dobro oblikovani, brez poškodb ali znakov propadanja, ki bi resno zmanjšali užitnost. Dovoljeni sta rahla porumenelost in rahle poškodbe zaradi škodljivih organizmov. Glavnata solata iz zavarovanih prostorov je lahko brez srca, prav tako vezivka.

Pozor: pri tej skupini razred „ekstra“ ne obstaja. Odstopanje glede kakovosti je 10 % po številu enot v obeh razredih.

6. Breskve in nektarine

Sorte, vzgojene iz Prunus persica Sieb. in Zucc., ki se potrošniku dostavijo sveže; izključeni so sadeži za industrijsko predelavo.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela, masa ali štetje.
Najmanjša velikost	56 mm ali 85 g v razredu ekstra; 51 mm ali 65 g v razredih I in II.
Zrelost	Minimalni indeks refraktometra mesa mora biti najmanj 8 °Brix.

Merilo	Zahteva
Sezonska omejitev	Sadje, manjše od 56 mm oziroma 85 g, se ne trži od 1. julija do 31. oktobra na severni polobli in od 1. januarja do 30. aprila na južni polobli.
Izenačenost po premeru	5 mm za sadeže pod 70 mm; 10 mm za sadeže 70 mm ali več.
Izenačenost po masi	30 g za sadeže pod 180 g; 80 g za sadeže 180 g ali več. Za razred II je izenačenost neobvezna.
Kode velikosti	Standard določa razpredelnico kod od 1 (D) do zgornjih razredov, ki povezuje premer (od 51 mm naprej) in maso (od 65 g naprej).

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, sortno značilne, meso popolnoma zdravo. Brez pomanjkljivosti, razen zelo rahlih znakov propadanja, ki ne vplivajo na splošni videz in kakovost.
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilne, meso popolnoma zdravo. Dovoljene so rahle pomanjkljivosti oblike, razvoja in obarvanosti, rahli sledovi odtisov do 1 cm² celotne površine ter rahle poškodbe kožice: podolgovate do 1,5 cm, druge do 1 cm².
Razred II	Meso brez večjih pomanjkljivosti. Dovoljene so pomanjkljivosti oblike, razvoja (vključno z razcepljenimi koščicami, če je sadež zaprt in meso zdravo) in obarvanosti, odrgnine do 2 cm² (lahko rahlo razbarvane) ter poškodbe kožice: podolgovate do 2,5 cm, druge do 2 cm².

Novost: zahteva po najmanj 8 °Brix je bila dodana z uredbo 2023/2429 – v prejšnjem standardu je ni bilo. Pomeni, da premalo sladkih breskev ni več dovoljeno tržiti.

7. Hruške

Sorte, vzgojene iz Pyrus communis L., ki se potrošniku dostavijo sveže; izključene so hruške za industrijsko predelavo.

Velikost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela ali masa.
Najmanjši premer	Debeloplodne sorte: 60 mm (ekstra), 55 mm (I), 55 mm (II). Druge sorte: 55 mm (ekstra), 50 mm (I), 45 mm (II).
Najmanjša masa	Debeloplodne sorte: 130 g (ekstra), 110 g (I), 110 g (II). Druge sorte: 110 g (ekstra), 100 g (I), 75 g (II).
Izjema	Pri poletnih sortah, navedenih v dodatku k standardu, ni treba upoštevati najmanjše velikosti.
Izenačenost	Po premeru: 5 mm za razred ekstra ter razreda I in II, pakirana v vrstah in vložkih; 10 mm za razred I, pakiran v razsutem stanju.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, sortno značilne, pecelj nepoškodovan, meso popolnoma zdravo. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih. Hruške ne smejo biti kašaste.
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilne. Dovoljene so rahle pomanjkljivosti oblike, razvoja in obarvanosti, zelo rahla mrežavost ter pomanjkljivosti kožice: podolgovate do 2 cm, druge skupaj do 1 cm², pege škrlupa do 0,25 cm². Rahle odrgnine do 1 cm². Pecelj je lahko rahlo poškodovan. Hruške ne smejo biti kašaste.
Razred II	Meso brez večjih pomanjkljivosti. Dovoljene so nepravilnosti oblike, pomanjkljivosti razvoja in obarvanosti, rahla mrežavost ter

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
	pomanjkljivosti kožice: podolgovate do 4 cm, druge skupaj do 2,5 cm², pege škrlupa do 1 cm². Rahle odrgnine do 2 cm².

8. Jagode

Sorte, vzgojene iz rodu Fragaria L., ki se potrošniku dostavijo sveže; izključene so jagode za industrijsko predelavo.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela.
Najmanjša velikost	25 mm v razredu ekstra; 18 mm v razredih I in II. Za gozdne jagode najmanjša velikost ni določena.
Posebne minimalne zahteve	Jagode morajo biti svežega videza, vendar neoprane, in imeti pecelj (razen gozdnih jagod); pecelj in čaša morata biti sveža in zelena.
Odstopanje pri velikosti	10 % po številu ali masi.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, sortno značilne, svetlega videza. Brez sledov prsti in brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih.
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilne. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike, majhna bela lisa do ene desetine površine posamezne jagode in rahli površinski sledovi odtisov. Biti morajo skoraj brez sledov prsti.
Razred II	Dovoljene so pomanjkljivosti oblike, bela lisa do ene petine površine posamezne jagode, rahle površinske odrgnine, za katere ni verjetno, da bi se širile, in rahli sledovi prsti.

Praktična opomba: jagode so edina skupina, pri kateri standard izrecno prepoveduje pranje – voda na površini močno pospeši razvoj sive plesni.

9. Paprika

Sorte, vzgojene iz Capsicum annuum L., ki se potrošniku dostavijo sveže; izključena je paprika za industrijsko predelavo.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela ali masa.
Najmanjša velikost	Ni določena.
Izenačenost po premeru	20 mm.
Izenačenost po masi	30 g, če najtežja paprika tehta največ 180 g; 80 g, če najlažja paprika tehta več kot 180 g, vendar manj kot 260 g; če najlažja paprika tehta najmanj 260 g, omejitve ni.
Dodatno	Podolgovate paprike morajo biti dovolj izenačene po dolžini. Za razred II izenačenost ni obvezna.
Posebne minimalne zahteve	Paprika mora biti čvrsta, svežega videza, brez poškodb zaradi nizke temperature ali pozebe ter mora imeti pecelj; pecelj mora biti lepo odrezan, čaša pa cela.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, značilna za sorto in komercialni tip. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih, ki ne vplivajo na splošni izgled, kakovost in predstavitev.
Razred I	Dobra kakovost, značilna za sorto in komercialni tip. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike, rahla posrebritev ali poškodbe zaradi resarjev na največ 1/3 površine, majhne pomanjkljivosti kožice (vdolbine, praske, sončni ožigi, sledi odtisov) do 2 cm pri podolgovatih in do 1 cm² pri drugih pomanjkljivostih ali suhe površinske poškodbe na največ 1/8 površine ter rahlo poškodovan pecelj.
Razred II	Dovoljene so pomanjkljivosti oblike, posrebritev ali poškodbe zaradi resarjev na največ 2/3 površine, pomanjkljivosti kožice do 4 cm pri podolgovatih in do 2,5 cm² pri drugih ali suhe površinske poškodbe na največ 1/4 površine. Dovoljene so tudi poškodba cvetnega konca do 1 cm², ovenelost na največ 1/3 površine ter poškodovana pecelj in čaša, če je meso v njuni okolici nepoškodovano.

Sprememba: izenačenost po masi je bila v uredbi 2023/2429 spremenjena – prejšnja meja 40 g je nadomeščena z 80 g in z izjemo za paprike, težje od 260 g.

10. Namizno grozdje

Sorte, vzgojene iz Vitis vinifera L., ki se potrošniku dostavijo sveže; izključeno je grozdje za industrijsko predelavo.

Velikost in zrelost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Masa grozda.
Najmanjša masa grozda	75 g v razredih ekstra in I. Določba se ne uporablja za pakiranja, namenjena posameznim obrokom, v nobenem razredu.
Zrelost	Vsebnost sladkorja: najmanj 12 °Brix za sorte alphonse lavallée, cardinal in victoria; 13 °Brix za druge sorte s pečkami; 14 °Brix za sorte brez peck. Vse sorte morajo imeti zadovoljivo razmerje sladkor/kislina.
Odstopanja	10 % po masi glede kakovosti in velikosti. V razredih I in II je dodatno dovoljenih največ 10 % razsutih jagod po masi, če so zdrave in nepoškodovane.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, sortno značilno ob upoštevanju pridelovalnega območja. Jagode morajo biti čvrste, trdno pritrjene na grozd, enakomerno razporejene, meglica pa praktično nedotaknjena. Brez pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih.
Razred I	Dobra kakovost, sortno značilno. Jagode čvrste, trdno pritrjene, s čim bolj nedotaknjeno meglico; razporejene so lahko manj enakomerno kot v razredu ekstra. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike in obarvanosti, zelo rahle ožganine od sonca, ki prizadenejo le kožico, ter majhne pomanjkljivosti na kožici.
Razred II	Jagode morajo biti dovolj čvrste in dovolj trdno pritrjene ter imeti ohranjeno meglico, če je mogoče. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike, razvitosti in obarvanosti, če ne vplivajo na osnovne značilnosti sorte, rahle ožganine od sonca, rahle odrgnine in rahle poškodbe kožice.

Opomba: pigmentacija, ki nastane zaradi sončne svetlobe, se ne šteje za pomanjkljivost. Najmanjša masa grozda 75 g za razred II ne velja več.

11. Paradižnik

Sorte, vzgojene iz Solanum lycopersicum L., ki se potrošniku dostavijo sveže. Razvrščajo se v štiri komercialne tipe: okrogli, rebrasti, izdolženi in paradižniki češnjevec ali koktajl (miniaturne sorte) vseh oblik.

Velikost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Največji premer ekvatorialnega dela, masa ali štetje.
Najmanjša velikost	Ni določena.
Izenačenost	10 mm, če je premer najmanjšega sadeža največ 50 mm; 15 mm pri najmanj 50 in največ 70 mm; 20 mm pri najmanj 70 in največ 100 mm; za sadeže s premerom nad 100 mm omejitve ni.
Izjeme	Določbe o velikosti ne veljajo za paradižnike v grozdih in so neobvezne za: – paradižnike češnjevec in koktajl s premerom pod 40 mm, – rebraste paradižnike nepravilne oblike, – razred II.
Kode velikosti	0: do 20 mm; 1: nad 20 do 25; 2: nad 25 do 30; 3: nad 30 do 35; 4: nad 35 do 40; 5: nad 40 do 47; 6: nad 47 do 57; 7: nad 57 do 67; 8: nad 67 do 82; 9: nad 82 do 102; 10: nad 102 mm.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, čvrsti, značilni za sorto in komercialni tip. Brez zelenega ovratnika in brez drugih pomanjkljivosti, razen zelo majhnih površinskih, ki ne vplivajo na splošni videz, kakovost in predstavitev.
Razred I	Dobra kakovost, primerno čvrsti, značilni za sorto in komercialni tip, brez razpok in vidnega zelenega ovratnika. Dovoljene so rahle pomanjkljivosti oblike in razvitosti, rahle pomanjkljivosti obarvanosti, rahle poškodbe kožice in neznatne odrgnine. Rebrasti paradižniki imajo lahko dodatno: zarasle razpoke do 1 cm, izrastke, ki niso preveliki, majhen popek, ki ni oplutenel, znake oplutenelosti do 1 cm^2 in tanko podolgovato cvetno brazgotino, ki ni daljša od dveh tretjin največjega premera sadeža.
Razred II	Primerno čvrsti (lahko nekoliko manj kot v razredu I), brez nezaraslih razpok. Dovoljene so pomanjkljivosti oblike, razvitosti in obarvanosti, kožne poškodbe ali odrgnine, če sadež ni resno poškodovan, ter zaceljene razpoke do 3 cm pri okroglem, rebrastem in izdolženem paradižniku. Rebrasti paradižniki imajo lahko več brazgotin kot v razredu I, popek, znake oplutenelosti do 2 cm^2 in tanko podolgovato cvetno brazgotino, ne smejo pa biti nepravilnih oblik.

Opomba: če so paradižniki v grozdih, morajo biti peclji sveži, zdravi, čisti in brez listov ter vsake vidne tuje snovi.

12. Banane

Sorte Musa spp. in njihovi hibridi, ki se potrošniku dostavijo sveži v zelenem, nezrelem stanju. Izključene so banane za kuhanje (pisang) in banane za industrijsko predelavo. Sorte, ki jih zajema standard, so navedene v dodatku.

Velikost

Merilo	Zahteva
Merjenje velikosti	Za podskupini gros michel in cavendish: dolžina se meri vzdolž zunanje krivulje od cvetnega konca do osnove peclja, kjer se užitno meso konča; debelina je premer prečnega prereza med bočnima stranema na sredini sadeža.
Referenčni sadež	Srednji plod v zunanji vrsti šopa in plod zraven mesta, kjer se šop preseka, v zunanji vrsti šopa.
Najmanjša velikost	Dolžina 14 cm in debelina 27 mm.
Izjema	Banane podskupin gros michel in cavendish, pridelane na Madeiri, Azorih, v Algarveju, na Kanarskih otokih, Kreti, v Lakoniji in na Cipru, se lahko tržijo tudi krajše od 14 cm.
Omejitev uporabe	Določbe o velikosti se ne uporabljajo za smokvove banane.
Predstavitev	Banane so lahko v šopih ali delih šopov ali kot posamezni plodovi.

Kakovostni razredi in videz

Razred	Zahteve in dovoljene pomanjkljivosti
Ekstra	Odlična kakovost, značilne za sorto in komercialni tip. Plodovi morajo biti nepoškodovani, razen majhnih površinskih madežev, ki ne zavzemajo več kot 1 cm² površine ploda in ne poslabšajo izgleda šopa, njegove kakovosti ali predstavitve.
Razred I	Dobra kakovost, značilne za sorto in komercialni tip. Dovoljene so majhne pomanjkljivosti oblike ter majhne pomanjkljivosti kožice zaradi drgnjenja in drugi majhni površinski madeži do 2 cm² površine ploda. Pomanjkljivosti ne smejo segati do mesa sadeža.
Razred II	Dovoljene so pomanjkljivosti oblike ter pomanjkljivosti kožice zaradi drgnjenja ali iz drugih razlogov, če skupna prizadeta površina ne presega 4 cm² površine ploda. Pomanjkljivosti ne smejo segati do mesa sadeža.

Minimalne zahteve za banane: zelene in nezrele, nepoškodovane, čvrste, čiste, svežega videza, brez škodljivih organizmov in poškodb, ki bi jih ti povzročili, z nepoškodovanim pecljem, ki ni upognjen, prizadet od gliv ali izsušen, z odstranjenimi pestiči, brez deformacij in nenormalne ukrivljenosti, brez mehanskih poškodb in poškodb zaradi prenizke temperature. Pri šopih mora biti venec značilne barve, zdrav in brez glivične prizadetosti, rez pa gladek.

13. Kaj se je spremenilo z uredbo 2023/2429

Vrsta	Sprememba glede na prejšnji standard
Vse vrste	Standardi za sadje in zelenjavo ter za banane so zbrani v enem aktu; po odpremi so izrecno dovoljeni rahlo pomanjkanje svežosti in čvrstosti ter – zunaj razreda ekstra – rahlo kvarjenje zaradi biološkega razvoja.
Jabolka	Dodana je skupina obarvanosti D brez zahteve glede obarvanosti; v razredu I so meje pomanjkljivosti kožice spremenjene (druge poškodbe do 1 cm², škrlup do 0,25 cm²); dodane so miniaturne sorte z zahtevo najmanj 12 °Brix.
Agrumi	Dodane so limete, grenivke in pomela z najmanjšimi velikostmi ter zahtevami glede zrelosti (oroblanco 9 °Brix, pomela 8 °Brix).
Breskve in nektarine	Dodana je zahteva po najmanj 8 °Brix.
Paprika	Spremenjena izenačenost po masi: 80 g namesto 40 g, brez omejitve za paprike, težje od 260 g.
Namizno grozdje	Najmanjša masa grozda 75 g velja le še za razreda ekstra in I; dodano je odstopanje 10 % razsutih jagod.
Paradižnik	Četrti komercialni tip je opredeljen kot češnjevec ali koktajl (miniaturne sorte) vseh oblik; določbe o velikosti so neobvezne tudi za sadeže pod 40 mm in za rebraste paradižnike nepravilne oblike.
Banane	Standard je vključen v isto uredbo; izjema glede dolžine je razširjena na Kanarske otoke, določbe o velikosti pa se ne uporabljajo za smokvove banane.

14. Kaj to pomeni v praksi

Vprašanje	Odgovor
Kdaj se standardi uporabljajo?	Na vseh stopnjah trženja – od pridelovalca prek zbirnega centra in trgovine do prodajne police.
Kdo je odgovoren?	Imetnik proizvodov, torej tisti, ki ima proizvode v danem trenutku v posesti in jih trži.
Kaj je vedno obvezno?	Navedba države porekla ter skladnost z minimalnimi zahtevami glede kakovosti in zrelosti.
Kaj določa razred?	Videz in dovoljene pomanjkljivosti; razred se navede na embalaži in neposredno vpliva na ceno.
Zakaj je izenačenost pomembna?	Enote pakiranja morajo biti izenačene po poreklu, sorti, kakovosti in velikosti; vidni del mora biti reprezentativen za celotno vsebino.

Vprašanje	Odgovor
Kdo izvaja nadzor?	V Sloveniji Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, na podlagi analize tveganja.

Viri

Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2429 z dne 17. avgusta 2023 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1308/2013 v zvezi s tržnimi standardi za sektor sadja in zelenjave, nekatere proizvode iz predelanega sadja in zelenjave ter sektor banan (UL L, 3. 11. 2023), Priloga I, del B.

Izvedbena uredba Komisije (EU) 2023/2430 o preverjanju skladnosti s tržnimi standardi.

Uredba (EU) št. 1308/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov.

GOV.SI: Kakovost in označevanje sadja in zelenjave (dostop september 2026).